

Policy för trygghet mot kränkande behandling

Barn- och utbildningsförvaltningen
2018-05-23

Policy för trygghet mot kränkande behandling

Detta dokument innehåller råd och riktlinjer till all verksamhet inom Falu kommuns skolor i deras arbete för en ökad trygghet för eleverna. Samtliga råd och riktlinjer baseras på forskning och beprövad erfarenhet, i huvudsak utifrån rekommendationer från Skolverket.

Inledningsvis är följande rekommendationer från Skolverket¹ värda att framhålla:

- I skollagen och Skolverkets allmänna råd beskrivs ett systematiskt arbete där skolan kontinuerligt ska genomföra en kartläggning av situationen på skolan. Utifrån vad kartläggningen visar planerar man sina insatser och följer upp resultatet för att se om det gett avsedd effekt.
- Att skolan har ett systematiskt och planerat arbete mot diskriminering och kränkande behandling spelar roll för hur väl man lyckas skapa ett skolklimat som motverkar kränkningar. Det är av betydelse att ha en stabil organisation med tydligt förankrade normer och värden.
- Det finns ingen färdig uppsättning med insatser som alltid fungerar. Varje elevgrupp och situation är unik och utformningen av de insatser som ofta gett positiv effekt pekar på betydelsen av systematik och kvalitetsarbete samt på främjande likabehandlingsarbete.

Detta är alltså av största betydelse i arbetet för ökad trygghet, och bör tas i beaktning i den fortsatta läsningen, samt i det arbete som detta dokument föreskriver.

De anvisningar, råd och riktlinjer som dokumentet framhåller gäller inte bara för undervisningen i skolan, utan för allt som verksamheten innefattar – exempelvis raster, utflykter, friluftsdagar, skolresor och avslutningar. Det innefattar även saker som pedagogiskt material, prov och betygssättning. Det gäller även för fritiden, i de fall det har påverkan för elevers skolsituation.

Kom ihåg:

- Alla insatser ska alltid, utan undantag, planeras och utföras med elevens bästa i fokus.
- Alla insatser ska alltid syfta till att göra det så bra som möjligt för alla inblandade.
- Allt främjande, förebyggande och åtgärdande arbete ska utföras med respekt för allas integritet.
- "För att nå framgång är det nödvändigt, oberoende av vilka insatser som väljs, att arbetet präglas av systematik, hela skolan-ansats, gott skolklimat och att elever görs delaktiga."²

¹ Skolverket, 2013. ² Skolverket, 2011, s. 25.

TEORI

Elevers välmående och känsla av sammanhang

Arbetet för en ökad trygghet i skolorna tar avstamp i alla elevers hälsa och välmående. Ett begrepp som brukar användas för att förklara hälsa, och som dessutom anses vara en skyddsfaktor mot stress, är känslan av sammanhang (förkortat KASAM).³ KASAM kopplas samman med tre centrala faktorer: *begriplighet*, *hanterbarhet* och *meningsfullhet*.

För att underlätta och stärka elevens känsla av sammanhang behöver hen således uppleva att skoldagen – lektioner, raster, friluftsdagar, fritidshemsaktiviteter och sociala relationer – har en hög grad av *begriplighet*, *hanterbarhet* samt *meningsfullhet*.

För lektioner ställer detta bland annat krav på en välplanerad, strukturerad och individanpassad undervisning där alla elever vet svaren på frågorna:

- Vad ska jag göra?
- När ska jag göra det?
- Var ska jag göra det?
- Hur ska jag göra det?
- Varför ska jag göra det?
- Hur länge ska jag göra det?
- Med vem ska jag göra det?
- Vad ska jag göra efteråt?

Även för raster, fritidshemsaktiviteter, friluftsdagar etc. ska eleverna veta svaren på ovanstående frågor.

Då dessa aktiviteter har något lösare ramar till sin natur, ställer de till och med högre krav på struktur och förberedelser.

Relationer mellan personal och elever

Elever som utsätter andra för kränkningar eller mobbning har generellt sett ett betydligt lägre förtroende för de vuxna på skolan⁴. En väsentlig del av arbetet för en ökad trygghet på skolorna är därför att bygga förtroendefulla relationer mellan vuxna och elever, så att varje elev känner ett högt förtroende för *åtminstone* en vuxen.

Som mentor eller klasslärare har man huvudansvaret för detta och ska arbeta för att vara den naturliga trygga vuxna som eleven kan vända sig till. Om man av olika anledningar inte lyckas med att skapa en god relation ska man be om stöd för detta, alternativt se till att eleven etablerar en god relation med någon annan vuxen.

Behov av elevinflytande, känsla av delaktighet

En viktig faktor för ett framgångsrikt arbete med ökad trygghet, är elevens känsla av delaktighet. På skolor där elever upplever en hög grad av delaktighet är betygen generellt högre och graden av mobbning lägre, jämfört med skolor där elever upplever en lägre grad av delaktighet⁵.

Studier som presenteras av Skolverket⁶ lyfter även fram vikten av elevers aktiva involvering och delaktighet i framtagandet av ordningsregler samt i det främjande trygghetsarbetet.

I det främjande och förebyggande arbetet framhålls även en systematik där kontinuerliga kartläggningar ligger till grund för analys och planering av insatser.

³ Antonovsky, 2005. ⁴ Skolverket, 2013.

Lågaffektivt förhållningssätt

En stor andel kränkningar mellan elever sker omedvetet och utan uppsåt när de befinner sig i affekt och saknar självkontroll.

Ett lågaffektivt förhållningssätt vilar på forskning om bland annat affektteori, och syftar bland annat till att hjälpa eleven att undvika ett tillstånd där hen i affekt saknar självkontroll och riskerar att kränka andra.

Ett lågaffektivt förhållningssätt utgår från principen att människor som kan uppföra sig gör det. Om en elev uppvisar problemskapande beteenden som kan medföra kränkningar, beror det på att hen inte har förmågan att leva upp till de krav och förväntningar som ställs i den givna situationen.

Ett lågaffektivt förhållningssätt handlar därför om att anpassa kraven, förväntningarna och ramarna på ett sådant sätt att eleven kan leva upp till kraven.

Det lågaffektiva förhållningssättet utgår från att det bara är den som tar ansvar som kan påverka; endast genom att själv ta ansvar finns möjlighet att förändra. Denna ansvarsprincip innebär att det är personalens ansvar att anpassa verksamheten efter eleverna, inte tvärtom.

Det lågaffektiva förhållningssättet utgår även från att elever behöver ha full självkontroll för att kunna samarbeta och göra vad som förväntas av dem.

Alla metoder i skolan behöver därför präglas av att hjälpa eleven att behålla eller återfå självkontrollen.

En lågaffektiv pedagogik handlar avslutningsvis om att skapa en pedagogisk miljö präglad av lugn och positiva förväntningar på eleverna i syfte att minska stress och problemskapande beteende.⁷

Organisation

Studier visar på betydelsen av att arbetet med att förebygga, upptäcka och åtgärda mobbning och kränkningar berör hela skolans verksamhet och engagerar all skolpersonal.

Skolverkets *Utvärdering av metoder mot mobbning*⁸ konstaterar att en god arbetsmiljö och en arbetskultur där man samarbetar är grunden för ett framgångsrikt arbete mot mobbning.

Arbetet med värdegrund och likabehandling är hela skolans angelägenhet och det finns en organisation som stödjer det arbetet. Det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning och en medvetenhet om val av insatser.

Skolpersonalen har en strävan att skapa ett gemensamt förhållningssätt som visar sig i praktiken. En ytterligare framgångsfaktor i arbetet för ökad trygghet är att ha ett team bestående av både lärare och personal med specialfunktioner, som tillsammans med skolledningen har ett särskilt ansvar att driva arbetet för ökad trygghet.

Varje skola ska därför ha ett sådant särskilt utsett team. Teamet ska träffas regelbundet, även då inga aktuella ärenden föreligger.

Skolverket konstaterar även att utvecklade rutiner för dokumentation av ärenden vid fall av mobbning, minskar kränkningar och mobbning.⁹

⁵ Ahlström, 2009. ⁶ Skolverket, 2013. ⁷ Se exempelvis: Hejlskov Elvén (2014). ⁸ Skolverket, 2011. ⁹ Skolverket, 2013.

SÅ HÄR GÖR VI

Allmänna råd och riktlinjer

Alla skolor bör sträva mot ett läge där få åtgärdande insatser behövs och där mest kraft och energi läggs på främjande och förebyggande insatser. Det är av största vikt att alla elever involveras i arbetet och känner reellt inflytande över sin arbetsmiljö.

Detta bör göras genom att:

- eleverna, efter mognad och ålder, aktivt involveras i framtagandet av trygghetsplanen samt vid framtagandet av ordningsregler på såväl skol- som klassnivå.
- eleverna, efter mognad och ålder, aktivt deltar i det främjande arbetet för ökad trygghet genom involvering i sociala aktiviteter och verksamheter som ökar trivselen och sammanhållningen.
- elevernas situation i skolan höras och följs upp genom enkäter till elever och vårdnadshavare och andra kartläggningar som sedan ligger till grund för verksamhetens kontinuerliga främjande och förebyggande arbete.

Som en del i det främjande arbetet ska alla skolor ha väl utvecklade system med rastvärdar samt rastaktiviteter som är planerade och ledda av vuxna.

Alla skolor ska också ha ett team bestående av både lärare och personal med specialfunktioner, som tillsammans med skolledningen har ett särskilt ansvar att driva arbetet för ökad trygghet. Kurator och skolsköterska kan ingå i teamen, men ska inte jobba operativt i ärenden för att på så sätt kunna hålla sig neutrala gentemot eleverna.

Anmälan till huvudman

Alla elever har rätt till en värdig skolvardag fri från kränkande behandling. En kränkning av en elevs värdighet är att se som en avvikelse och ska därför rapporteras till huvudman enligt fastställd rutin. *Se bilaga 1 och 2.*

Roller och ansvarsfördelning

Allas ansvar

All personal som jobbar inom skolverksamheten i Falu kommun har ansvar att:

- Tillse att alla elever har en tillitsfull relation till minst en vuxen på skolan.
- Arbeta utifrån ett lågaffektivt förhållningssätt.
- Aktivt verka för att stärka elevernas känsla av sammanhang.
- Aktivt verka för att stärka elevernas känsla av delaktighet genom demokratiska arbetsformer.
- Ha god kännedom om elevernas sociala relationer i de elevgrupper man jobbar närmast.
- Ha god kännedom om, följa och utföra aktiviteter enligt skolans handlingsplan för trygghet.
- Aktivt hålla uppsikt efter kränkande behandling samt agera och rapportera till rektor enligt fastställda rutiner. Därefter även hantera och utreda de kränkningsärenden som rektor ålägger en att hantera.
- Vid behov, och med de aktuella elevernas bästa i fokus, konsultera teamet i hanteringen av ärenden.

Teamens ansvar

- Tillsammans med skolledning leda och organisera det främjande och förebyggande arbetet för ökad trygghet på skolan.
- Bistå rektor i arbetet med att ta fram plan för trygghet och arbete mot diskriminering.
- Arbeta kartläggande, åtgärdande och uppföljande i de kränkningsärenden där det finns anledning att misstänka mobbning.
- Arbeta kartläggande, åtgärdande och uppföljande i de kränkningsärenden där rektor bedömer att teamen bör arbeta, oavsett om det finns anledning att misstänka mobbning.

- Agera särskilt sakkunniga och konsulterande till övrig personal i frågor som rör kränkingsärenden och trygghetsarbete.
- Vid behov konsultera särskilt sakkunniga inom barn- och utbildningsförvaltningen i hanteringen av ärenden.

Rektors ansvar

- Leda och organisera arbetet att ta fram plan för trygghet och arbete mot diskriminering.
- Fortlöpande hantera inkomna kränkingsärenden enligt gällande rutin så att dessa omgående kommer till huvudmans kännedom. Delegering av ärenden ska ske till, för ärendet, mest lämpad person.
- Organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att de särskilt utsedda teamen har möjlighet att träffas regelbundet. Önskvärt är att teamen ges möjlighet att träffas varje vecka, även då inga aktuella ärenden föreligger.

Elevhälsans verksamhetschefs ansvar

- Tillse att det inom elevhälsans organisation finns funktioner som kan utbilda den personal som ingår i de särskilt sakkunniga teamen på skolorna. Teammedlemmarna ska erbjudas grundutbildning samt möjlighet till kontinuerlig fortbildning.
- Tillse att det inom elevhälsans organisation finns funktioner som kan agera som konsultativt stöd till i första hand skolledning och nämnda team, i ärenden av särskilt komplicerad natur.

Plan för trygghet – rekommendationer för arbetsprocessen

En plan för trygghet ska tas fram på årsbasis, se bilaga 3. Planen ska innehålla arbete på tre nivåer:

Främjande insatser syftar till att arbeta proaktivt utan förekommen anledning, för ett tryggt klimat på skolan med respekt för allas egenvärde.

Förebyggande arbete handlar i korthet om att med utgångspunkt i de risker man uppmärksammat i kartläggningar och analyser, försöka förebygga/hindra att dessa händelser inträffar.

Åtgärdande arbete handlar om ett reaktivt arbete i syfte att stoppa pågående händelser samt förhindra att dessa inträffar igen.

Elever ska, efter mognad och ålder, involveras i framtagandet av trygghetsplan. I grund- och gymnasieskolan förslagsvis genom elev- och klassrådsdiskussioner. Innehållet i planen bör baseras på underlag från elevenkäter och liknande, samt från den statistik runt kränkingsärenden som en fortlopande och korrekt utförd avvikelserapportering per automatik genererar.

All personal har ansvar att aktivt medverka i processen, med skolledning och särskilt utsedda personer (teamet) som särskilt ansvariga. I processen bör även elevhälsans olika funktioner konsulteras vid behov.

I framtagandet av trygghetsplan ska skolan fortlöpande arbeta i fyra steg:

1. Undersöka

Det första steget är att kartlägga och undersöka rådande situation på skolan. Elevenkäter och liknande som kartlägger elevernas situation, samt statistik från avvikelserapportering, är en bra grund för analysen som ska ske i nästa steg.

2. Analysera

Efter undersökningen är det andra steget att skolan analyserar orsakerna till undersökningens resultaten. I grund- och gymnasieskolan ska detta göras tillsammans med eleverna, förslagsvis i elev- och klassrådsforum. Det handlar om att reflektera, analysera och dra slutsatser om varför det ser ut som det gör.

3. Genomföra

I det tredje steget, när analysen är klar, ska skolan genomföra de förebyggande och främjande insatser som skäligen kan krävas utifrån vad analysen visar.

Skolan bör sätta upp konkreta och uppföljningsbara mål samt bestämma vilka insatser som ska genomföras för att uppnå målen. Dessa mål och insatser ska skrivas in i trygghetsplanen. Insatserna ska genomföras så snart som möjligt och rektor bör ange vem som är ansvarig för detta. Oavsett vem eller vilka som är formellt ansvariga för insatserna, är det av stor vikt att hela skolan deltar.

4. Följa upp och utvärdera

I det fjärde och sista steget ska målen och insatserna följas upp och utvärderas i en resultatanalys för att se om de haft avsedd verkan. Utvärderingsarbetet bör utmynnas i slutsatser som kan användas i steg ett (undersökningen) i nästkommande års arbete, så att föregående plan kontinuerligt utgör en grund för nästkommande.

Hypotetiskt årshjul

- Våren (april): utvärdering och resultatanalys av föregående trygghetsplan + genomförande av elevkartläggningar och elevenkäter etc.
- Våren (maj): analysarbete tillsammans med elever.
- Våren-sommaren (maj-aug): framtagande av (förslag på) insatser och ny trygghetsplan.
- Höst (aug-sep): Förslag på insatser processas i klass- och elevråd. Nya förslag till insatser kan uppkomma.
- Höst (sep-okt): Ny trygghetsplan fastställs.

Arbete för lika rättigheter och möjligheter – mot diskriminering

Arbetet mot diskriminering ska följa samma process som vid framtagandet av trygghetsplan, det vill säga stegen Undersöka, Analysera, Genomföra samt Följa upp och utvärdera.

Till skillnad mot arbetet med trygghetsplan som ska ske på årsbasis, ska arbetet mot diskriminering ske *löpande*.

Alla delar i detta arbete ska dokumenteras löpande.

Arbetet riktas både mot direkt och indirekt diskriminering samt bristande tillgänglighet utifrån samtliga sju diskrimineringsgrunder.

För mer information, se Definitioner och begrepp i slutet av dokumentet samt bilaga 3, 4 och 5.

Arbetsgång vid kränkningar och trakasserier

Kränkningar kan ske medvetet eller omedvetet, med eller utan uppsåt. Detta påverkar i sin tur hur skolan bör hantera olika typer av kränkingsärenden.

Alla kränkningar ska tas på lika stort allvar och skolan ska på ett respektfullt sätt underrätta de utsättande eleverna om det allvarliga och oacceptabla i det som skett.

Vid *medvetna* kränkningar behövs i många fall bara att de inblandades agerande uppmärksammas, att de får en allvarlig tillsägelse om det oacceptabla i handlingarna och att skolans personal följer upp det inträffade under en längre tid.

Vid *omedvetna* kränkningar är elever dock många gånger omedvetna om konsekvenserna av sina handlingar, och de kan därför behöva hjälp med detta.¹⁰

I dessa fall behöver skolan vara extra tydlig med att man tar huvudansvar att hjälpa alla inblandade för att liknande situationer och händelser inte ska ske igen.

De elever som tenderar att omedvetet och utan uppsåt utsätta andra för kränkningar är sannolikt inte hjälpta av återkommande allvarssamtal. De bör istället främst få hjälp med att inte hamna i situationer där dessa kränkningar uppstår, genom exempelvis en tydlig struktur som hjälper deras känsla av sammanhang, samt ett lågaffektivt förhållningssätt från personalen.

Utredning

Utredningen av ett misstänkt fall ska vara allsidig och genomföras med respekt för alla inblandade.

Syftet med utredningen är att få en objektiv bild av det som skett för att kunna lösa situationen på bästa sätt för alla inblandade.

Syftet med utredningen är *inte* att utreda skuld.

Föräldrar till de inblandade behöver både få information om det inträffade och om skolans arbete för att lösa problemet. Många gånger kan föräldrarna också vara till

stor hjälp när det gäller att hindra fortsatta kränkningar.

Utredningen och de åtgärder som skolan beslutar att vidta ska dokumenteras. Dokumentationen är till stor hjälp vid uppföljningarna av de beslutade åtgärderna och som underlag för att identifiera eventuella mönster i de fall som uppkommer på skolan.

Dokumentationen är värdefull när skolan ska planera för att förbättra både det främjande, förebyggande, upptäckande och åtgärdande arbetet.¹¹

Åtgärdande insatser

Planering och utförande av nedanstående åtgärdande insatser bör anpassas efter de inblandade elevernas mognad och ålder.

Samtal med de som utsätts. Skolverket¹² ger följande råd till den som leder samtal som syftar till att reda ut situationen för den som utsätts:

- Var tydlig med att trakasserier och kränkningar är oacceptabla.
- Lyssna och visa empati.
- Led samtalet så att beskrivningar av händelser blir konkreta.
- Var beredd att avlasta den utsatta eleven eventuell skuld och skam.
- Visa att skolan tar ansvaret för att åtgärda situationen
- Beskriv den process som följer på samtalen och som bland annat kan innebära att elevens vårdnadshavare kontaktas.
- Var lyhörd för den utsattes vilja och förslag på åtgärder.

Samtal med de som utsätter. Den personal som sköter utredningen behöver föra samtal med alla elever som på något sätt varit inblandade i att trakassera eller kränka. Dessa samtal förs individuellt med var och en av de inblandade.

Från skolans sida måste det vara tydligt att trakasserier och kränkningar är oacceptabla, samtidigt som förhållningssättet från all personal på skolan är respektfullt. Alla inblandade kan på olika sätt behöva få hjälp med att få syn på sin roll i det som hänt.¹³

I samtal som syftar till att reda ut situationen för den/de som utsätter behöver personalen tänka på följande, enligt råd från Skolverket¹⁴:

- Var tydlig med att trakasserier och kränkningar är oacceptabla.
- Led samtalet så att beskrivningar av händelser blir konkreta.
- Lyssna på ett respektfullt sätt .
- Visa att skolan ser allvarligt på det som framkommer och har en tydlig strategi för att åtgärda situationen och se till så att det inte händer igen

¹⁰ Ibid. ¹¹ Skolverket (2014). ¹² Ibid. ¹³ Ibid. ¹⁴ Ibid.

- Var lyhörd för de eventuella förslag på åtgärder som kommer från den/de som utsätter.
- Beskriv den process som följer på samtalen och som bland annat kan innebära att vårdnadshavare meddelas om samtalet och resultatet av detsamma.

Rapportering till rektor

Om man vid hanteringen av en enskilda kränkning får anledning att misstänka att detta är en del av mer systematiska kränkningar (mobbing), ska detta anges vid rapportering till rektor så att denne kan ta ställning till hur ärendet ska hanteras vidare.

Kontakt med vårdnadshavare

Vanligtvis (dock med den enskilda elevens bästa i fokus) ska kontakt tas med vårdnadshavare samma dag som samtalet med eleven sker. Efter en första kontakt med vårdnadshavare görs överenskommelse om hur den eventuella fortsatta kontakten ska ske.

Uppföljande insatser

Uppföljning med inblandade ska ske regelbundet, utifrån behov. En grundprincip att förhålla sig till är att hellre följa upp ärendet i överkant snarare än underkant.

“Det är viktigt att man från skolans sida agerar på ett sätt som syftar till att skapa ett samarbete mellan skolans personal, den eller de elever som utsätter och deras vårdnadshavare.

De flesta fall av trakasserier och kränkningar upphör efter att skolan har visat att fallet uppmärksammats, vårdnadshavarna har informerats och att man på skolan fört kontinuerliga samtal med de som utsatt med syfte att få dem att ändra sitt beteende.

Men upphör inte trakasserier och kränkningar så krävs det ytterligare åtgärder.

Utredningar och åtgärder kan vara inriktade på att kartlägga och åtgärda situationen för enskilda elever, men också relationer inom elevgrupper, den kultur som utvecklats på en skola och de normer som formar denna kultur.”¹⁵

Kränkningar på nätet

Nätet är en plats där många elever interagerar med varandra, och är ett av många ställen där kränkningar kan ske.

Kränkningar på nätet ska behandlas enligt samma rutiner som kränkningar på fysiska platser. Till skillnad från de som sker i skolan kan kränkningarna på nätet även fortsätta efter skoldagens slut och kan snabbt få stor spridning.

Viktigt att ha i åtanke är att det finns en risk med att försöka gå in och kontrollera nätet. Elever kan ha en tendens att hitta nya arenor i takt med att vuxna kommer in och kontrollerar.

Enligt undersökning från Skolinspektionen¹⁶ ser elever nätet som sin egen zon som de vill värna från de vuxnas insyn. Det finns en risk, menar elever, att jargongen mellan eleverna på nätet kan missförstås av lärarna och att tillgången till sociala medier kan begränsas av de vuxna.

Arbetet för att förebygga kränkningar på nätet vilar på samma framgångsfaktorer som övrigt förebyggande trygghetsarbete.

Då kränkningar på nätet kan vara särskilt svåra att upptäcka för vuxna, ställs särskilt stora krav på tillitsfulla relationer mellan vuxna och elever för att en elev som blir utsatt ska våga berätta om sin situation.

Rutiner vid misstänkt mobbing

Mobbing är kränkningar eller trakasserier som upprepas vid flera tillfällen med ett medvetet uppsåt att göra någon illa.

Till skillnad från enskilda kränkningar utan medvetet uppsåt sker också mobbing ofta på, för vuxna, dolda arenor.

Bilden att de som utsätter andra för mobbing är ensamma individer med låg självkänsla är ofta missvisande. En rad studier visar istället att många elever som utsätter andra har en positiv inställning till sig själva och inte sällan också har en hög status bland sina kamrater.

Undersökningar visar att många elever som är drivande i att fysiskt och psykiskt ge sig på andra elever är medvetna om vad de gör och att det är fel.¹⁷

I de fall där det finns anledning att misstänka mobbing ska vanligtvis (dock med de enskilda elevens bästa i fokus) de särskilt utsedda teamen sköta kartläggningsarbetet, de åtgärdande insatserna i form av samtal med misstänkta offer, förövare och deras vårdnadshavare samt sköta uppföljningen med de inblandade.

Samtalen med misstänkta förövare bör ske med två vuxna närvarande, där en leder samtalet och en för anteckningar.

Den som för anteckningar ska agera neutral part och bör i rummet placera sig mittemellan den andra vuxna och eleven för att signalera just detta.

Den som för anteckningar har även möjlighet att, och bör, ta över ledningen av samtalet i händelse att den som inledningsvis leder samtalet av någon anledning inte längre kan göra detta på ett lugnt och respektfullt sätt.

Samtalet med misstänkta förövare bör följa en viss struktur och metodik, vilket ingår i den grundutbildning som alla teammedlemmar ska genomgå.

¹⁵ Ibid, s 108 ¹⁶ Skolinspektionen (2016). ¹⁷ Skolverket (2014).

Definitioner och begrepp

Kränkande behandling innebär ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagstiftningen kränker en elevs värdighet. Det är en handling som gör att personen som är utsatt känner sig ledsen, sårad och mindre värd.

Mobbning är när en eller flera personer vid flera tillfällen över tid utsatt en och samma person för kränkande behandling. Den som är utsatt för mobbning känner ett underläge och har svårt att försvara sig.

Främjande insatser innebär att man, utan förekommen anledning, gör en insats för att något bra ska inträffa.

Förebyggande insatser innebär att man, efter en kartläggning av risker, gör en insats för att förhindra den risk man förutsett.

Åtgärdande insatser innebär att man, när en incident sker eller har skett, gör en insats för att incidenten ska upphöra samt inte inträffa igen.

Diskriminering är när en personal i skolan missgynnar eller behandlar en elev sämre än andra och det har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Diskriminering kan ske direkt, som ett direkt missgynnande, men även indirekt om man har en vana, en rutin eller ett förfarande som vid första anblicken verkar neutralt. Exempelvis att behandla alla precis lika vilket i verkligheten kan vara utestängande för en del elever. Bristande tillgänglighet, trakasserier, sexuella trakasserier, direkt och indirekt diskriminering eller instruktion som diskriminerar är olika former av diskriminering.

Trakasserier är när någon blir kränkt utifrån diskrimineringsgrunderna. Det räcker med en händelse för att någon ska göra sig skyldig till trakasserier.

Sexuella trakasserier är ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Exempel på sexuella trakasserier kan vara visslingar, blickar, meddelanden, tafsningar eller rykten som handlar om sex eller den utsattes kropp och känns obehagliga för den som utsätts.

Referenser

Ahlström, B. (2009).
Bullying and social objectives: A study of prerequisites for success in Swedish schools.
Doktorsavhandling, Umeå universitet.

Antonovsky, A. (2005).
Hälsans mysterium.
Stockholm: Natur & Kultur. Andra utgåvan.

Hejlskov Elvén, B. (2014).
Beteendeproblem i skolan.
Stockholm: Natur & Kultur

Skolinspektionen (2016).
Skolors arbete mot trakasserier och kränkande behandling på nätet.
Stockholm: Skolinspektionen.

Skolverket (2011).
Utvärdering av metoder mot mobbning.
Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2013).
Kränkningar i skolan – analyser av problem och lösningar.
Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2014).
Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda. Hur kan skolan arbeta mot trakasserier och kränkningar.
Stockholm: Skolverket.

Bilagor

1. Rutin för anmälan KB personal – elev
2. Rutin för anmälan KB elev – elev
3. Plan för trygghet mot kränkande behandling – mall med instruktioner
4. Arbetsgång och dokumentation vid arbete mot kränkning
5. De sju diskrimineringsgrunderna